

DE LOODSAFHAALDIENST IN HOEK VAN HOLLAND

Op 1 augustus 1950 liep een bijna vijftig jaar oud contract tussen het Rijk en L. Smit & Co's Internationale Sleepdienst af. Dit contract betrof de loodsafhaaldienst in Hoek van Holland die tegen betaling door Smit werd uitgevoerd met een sleepboot. Vanaf 1 augustus 1950 nam het Loodswezen deze dienst met eigen materiaal en personeel over. In die tijd was het loodswezen geheel anders georganiseerd dan nu en binnen het Rijksloodswezen, dat toen onder de Marine viel, kende men zee- en binnenloodsen. Daarnaast waren er in Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen ook nog (Gemeentelijke) havenloodsen actief.

Zeeloodsen

De zeeloodsen loodsten schepen van zee naar de stad en nadat ze door een havenloods waren afgelost keerden ze per trein terug naar Hoek van Holland. Hier verzamelden ze zich in het Loodsgebouw, waar ook slaapkamers waren. Aangezien er nog geen tenders waren om de loodsen naar de loodsboot te brengen kwam vier keer per dag een van beide loodsboden van zee naar binnen om ze op te halen. De zeeloodsen stonden op de bemanningslijst van een van de loodsboden en zo nodig werden ze op zee met de jol overgezet ('gevlēt') om ze op hun 'eigen' loodsboot te krijgen.

Binnenloodsen

De binnenloodsen gingen gelijk met de havenloods aan boord van een vertrekkend schip. Nadat de havenloods het schip op de rivier had gebracht ging hij van boord waarna de binnenloods het schip naar zee loodste. De binnenloods werd op zee door de loodsboot afgehaald en vervolgens bij gelegenheid naar Hoek van Holland afgevoerd vanwaar hij per trein naar Rotterdam terugkeerde. Als de kapitein

akkoord ging dan kon de binnenloods echter altijd, dus niet alleen bij gestaakte dienst, bij de Berghaven ontschepen waarna de kapitein het schip zonder loods naar zee voer. In die tijd bestond er nog geen Loodsen op Afstand, dus de kapitein was hierbij helemaal op zichzelf aangewezen. Weliswaar waren de pieren toen nog niet verlengd en daarom was het traject ongeveer 1½ mijl korter dan nu. Uiteraard gebeurden er af en toe incidenten en de Raad voor de Scheepvaart heeft herhaaldelijk haar afkeuring over het binnen ontschepen uitgesproken.

Uitkijktoren

Wanneer de loods binnen wilde ontschepen moest hij dit bijtijds met de seinlamp aan de wacht boven in de uitkijktoren aan de Berghaven doorgeven zodat deze de afhaler kon waarschuwen. De eerste uitkijktoren aan de Berghaven was van staal en werd in 1914 gebouwd. Tijdens de tweede wereldoorlog is deze afgebroken omdat de Duitsers het staal goed konden gebruiken. In 1947 werd er een nieuwe stenen toren gebouwd, maar deze moest in 1953/4 met 7 meter worden verhoogd. De Harwichsteiger werd toen namelijk verlengd waardoor de Harwichboot vlak bij de toren kwam te liggen en men toch zicht op de uitgaande scheepvaart moest blijven houden. Uiteindelijk is de toren in 1974 gesloopt omdat hij precies voor het lage licht van de nieuwe lichtenlijn 107o stond. Bovendien was hij toen al een paar jaar niet meer in gebruik.

Twee Valken

In de jaren dat Smit de afhaaldienst uitvoerde werd achtereenvolgens gebruik gemaakt van twee havensleepboten met de naam 'Valk'. De eerste 'Valk' kwam in 1877 in de vaart en heeft dienstgedaan tot 1930 toen de tweede 'Valk' in

de vaart werd gebracht. Toen het Loodswezen de afhaaldienst in 1950 overnam werden het nieuwe afhaalvaartuig 'Makreel' en tijdelijk de 'Bruinvis' uit Vlissingen in Hoek van Holland gestationeerd. De 'Valk' is daarna nog een aantal jaren gebruikt als havensleepboot in Rotterdam. Het jaar daarop nam de nieuwe 'Spiering' de plaats van de 'Bruinvis' in.

Tenders

In 1965 werden de loodstenders 'Alk' en de 'Albatros' in de vaart gebracht. Ongeveer tegelijkertijd stapte men af van het zeer inefficiënte systeem met aparte zee- en binnenloodsen en gingen alle loodsen zowel binnenkomende als vertrekkende schepen loodsen. Uiteraard zorgde de invoering van dit 'op en af varen' voor reuring. 'Ik sta met mijn rug naar mijn werk' werd er wel gezegd als iemand de andere kant op moest varen dan hij jarenlang gedaan

had. Maar uiteindelijk went alles en wist men na een poos niet beter meer. Na de verzelfstandiging van het Loodswezen in 1988 werden ook de havenloodsdiensten geïntegreerd en tegenwoordig wordt elk schip in principe door één loods van zee naar de ligplaats geloodst of andersom. Afhalen bij de Berghaven gebeurt alleen nog als dit op zee niet meer mogelijk is vanwege het weer. De schepen worden dan echter wel begeleid door een loods achter de radar op de Verkeerscentrale Hoek van Holland.

Bronvermelding:

- *Diverse kranten*
- *Hand in Hand, 60 jaar Soosgeschiedenis*
- *Archief Henk van der Lugt*

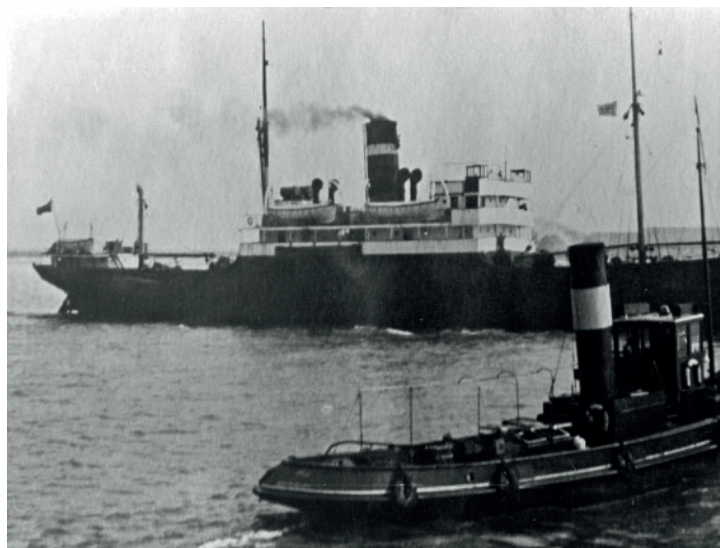
De Waterweg bij de Berghaven omstreeks 1920 met in het midden de uitkijktoren van het Loodswezen die tijdens de oorlog is afgebroken door de Duitsers. De (eerste) 'Valk' is aan het afmeren. Ansichtkaart; collectie Henk van der Lugt (20100320-HvdLcoll05-PrbkNG-A6)

De Waterweg ter hoogte van de Berghaven omstreeks 1905. Een van de stoomloodsvaartuigen is binnen om loodsen op te halen en de (eerste) 'Valk' ligt langs zij. Ansichtkaart; collectie Henk van der Lugt (20101126-Qoop-10004452-PrbkG29mei1908-A6)

De (tweede) 'Valk' gaat een loods afhalen van een schip ter hoogte van de Berghaven. Foto; collectie Henk van der Lugt (20131207-HvdLcoll15-Foto-A5)

De 'oostkop' van de Berghaven in 1950 met de uitkijktoren van het Loodswezen die in 1947 is gebouwd ter vervanging van de vooroorlogse toren. Aan het onderste steigertje liggen twee loodsafhaalboten, links de 'Bruinvis' uit Vlissingen en rechts de nieuwe 'Makreel'. Linksboven is het Loodsgebouw net te zien.

Ansichtkaart; collectie Henk van der Lugt
(20070307-eBay-290087833273-PrbkNG-A6)

De loods van de 'Prins Willem III' van de Oranje Lijn wordt bij de Berghaven afgehaald door de 'Spiering' Foto; collectie Henk van der Lugt
(20130811-HvdLcoll08-Foto-A6)

De 'oostkop' van de Berghaven in 1954. De uitkijktoren is inmiddels met 7 meter verhoogd om over de Harwichboot heen stroomopwaarts te kunnen kijken en dit is te zien aan de nieuwere stenen. In de Berghaven ligt de afhaler 'Makreel' en de 'Spiering' komt net los van het steigertje. De vuurtoren staat nu in Rotterdam aan de Leuvehaven naast het Maritiem Museum.

Ansichtkaart; collectie Henk van der Lugt
(20091205-HvdLcoll04-PrbkG22jul1959-A6)

De loodstender 'Albatros' in de mond van de Berghaven omstreeks 1970.

Ansichtkaart; collectie Henk van der Lugt
(20050113-Qoop-3502183-PrbkGonb-A6)

